

“El més important de la creativitat és transmetre-la”

Joaquim Capdevila (Barcelona, 1944) és un dels joiers catalans més reconeguts i de més projecció internacional. Membre, ja en tercera generació, d'una prestigiosa nissaga de “joiers i argenters a la ciutat de Barcelona”, figura des de fa dècades com un dels exponents europeus de la nova joieria, amb una creativitat de referència per a una clientela fidel i creixent.

Joaquim Capdevila i Gaya de Manuel Capdevila i Massana, pintor figuratiu i també un dels pioners de la renovació de la joieria i l'orfebreria a Catalunya. Va començar l'aprenentatge de l'ofici al taller familiar i el completà amb estudis a l'Escola Massana de Barcelona i a l'Atelier Lacambra de París. L'any 1970 realitzà a Barcelona la seva primera exposició –“44 variacions sobre una forma seriada”–, i des d'aleshores ha mostrat la seva obra a ciutats com Viena, Salzburg, Pforzheim (població alemanya que és un dels referents contemporanis de la joieria), París, Munic, Stuttgart, Madrid, Basilea, Florència, Jerusalem, Copenhaguen, Nova York, Milà, Estocolm, Palma de Mallorca, Tòquio i Rotterdam.

En la seva producció té molta importància la gestualitat transmesa als metalls i altres materials, i també el sentit pictòric de l'aplicació del color. Com a membre de l'agrupació Orfebres FAD, Capdevila s'integrà dins l'organització tècnica de l'exposició “1900-1980. 80 anys de joieria i orfebreria catalana” (1981) i va ser comissari de la mostra “Joieria europea contemporània” (1987). Té obres en diversos museus i en col·leccions particulars d'Europa i Amèrica, ha rebut nombrosos guardons i és el creador, per concurs, de la Creu de Sant Jordi.

—Des de ben petit, l'art, la cultura i la creativitat han tingut en la seva vida un paper de relleu.

—Sí, i és una gran sort. Des del meu avi Joaquim, l'iniciador de la nissaga

Capdevila durant el període modernista, fins al meu pare i la meua mare, Eulàlia Gaya, dedicada a la música. A més, la meua germana Elisenda conrea, sobretot, la pintura, i l'altra germana, la Mercè, és compositora. De manera que aquest ambient creatiu l'he viscut a casa des de sempre com la cosa més natural del món.

—És el que Zeneida Sardà, en el llibre dedicat als Capdevila, en diu “el món de l'art com a estil de vida”.

—El fet de dedicar-se a l'art comporta, inevitablement, una manera determinada de veure el món i un estil de fer les coses. Però jo no crec que la creativitat sigui exclusiva de l'art, sinó que es dona en una gran diversitat de camps, i això és el que enriqueix la societat i la fa progressar. El més important de la creativitat és transmetre-la.

—Vocacionalment, el seu pare ha estat sobretot pintor. Vostè, en canvi, s'ha sentit atret per la joieria d'una manera més exclusiva.

—La joieria ha estat, des de sempre, el meu món. Recordo que amb un company d'escola, l'Albert Cirici –un fill d'Alexandre Cirici Pellicer, que va morir–, fèiem un seguit de petits objectes amb branques d'arbres i pedres del jardí de casa meua i després els regalàvem a nois i noies de la classe.

—L'etapa de formació de París va ser decisiva?

—Ho va ser tant en l'ordre professional –vaig aprendre en un taller que treballava per als grans joiers parisencs– com en l'aspecte personal. A París hi

“En els meus clients i clientes, si hi ha elitisme, no és en el sentit econòmic, sinó més aviat en la mesura en què el fet cultural, dissortadament, encara és molt més elitista del que caldria”

vaig descobrir en plenitud la cultura, la vida, la llibertat. I és que, per a un jove català, la capital francesa representava, a mitjan anys 60, un aparador impressionant. Em vaig vincular, entre d'altres activitats, a algunes de relacionades amb el meu país, com les d'Omnium Cultural, que aleshores tenia clausurada la seva seu a Barcelona, i a través d'elles vaig conèixer personalitats com Raimon o Ricard Salvat. Vaig col·laborar també amb Radio France International, que feia programes en català coordinats pel compositor Narcís Bonet. Ell convidava el grup de joves catalans vinculats a l'Omnium a llegir notícies, i anàvem canviant de gent per tal que les veus no fossin reconegudes per la policia franquista.

—Incorporat definitivament al taller del seu pare, el fet de no trobar-se a primera línia del negoci va beneficiar la seva llibertat creativa?

—Sí, perquè d'una banda em permetia participar plenament de la feina que el taller generava, però també em donava autonomia per seguir el meu propi camí creatiu i poder presentar-ne els resultats a través d'exposicions. I és que l'interès per la recerca en l'àmbit de la joieria l'he tingut sempre.

—Connecta ben aviat amb la renovació de la joieria europea. Com li va influir l'escola de Pforzheim?

—Em va influir força. Pforzheim és una petita ciutat de la Selva Negra i gran part de la seva indústria es vincula amb la joieria i la rellotgeria, amb dues escoles i un museu exclusius. No és estrany que sigui un dels referents europeus de la joieria més creativa.

—Una tendència que deixa de banda la joia concebuda, gairebé exclusivament, com a símbol de luxe i ostentació.

—És natural que, des de sempre, quan s'ha volgut distingir persones estimades o admirades, es pensés a oferir algun tipus d'objecte personal realitzat amb el millor, és a dir, amb materials valuosos per les seves propietats, raresa o dificultat de ser trobats.

—La joia contribueix a definir la persona que la porta?

—El que caracteritza la joia és, sobretot, la seva relació directa amb l'ésser humà, contribueix a reforçar-ne la imatge i a refermar-ne la personalitat. Habitualment, en l'entorn occidental, aquesta personalitat és la de la dona, la indumentària de la qual sempre ha estat molt més creativa i lliure.

—En la joieria contemporània, els materials nobles o preciosos conviuen en harmonia amb els que no ho són tant.

—Això és una novetat, però també representa, alhora, un retorn. I és que, si ens remuntem a la joieria primitiva, hi ha moltes joies que són fetes amb elements simples, trobats a la natura. És després, que es van anar incorporant a la joieria materials més singulars. Per mi, la diversitat i la combinació de materials és important, perquè vol dir que el valor que es dona a la peça és, bàsicament, el de la creativitat. Per tant, la joia esdevé, per damunt de tot, concepte, i això és el que diferencia la joieria més creativa de la vulgar.

—Quins materials fa servir preferentment, a més dels tradicionals?

—El vidre, la fusta, pedres i metalls diversos i no necessàriament preciosos, teles, paper... De tota manera, crec que també és un repte fer una joieria conceptualment avançada amb materials tradicionals.

—En la seva producció, hi és habitual la presència de la pintura.

—Sí, la pintura la utilitzo perquè em permet de fer una intervenció del color en els objectes molt espontània i gestual; molt lliure, en definitiva.

—Quins han estat, a Catalunya, els precedents de la joieria contemporània?

—Des de l'època del modernisme, hi hagut diversos creadors que, al llarg del segle XX, han elaborat la seva obra amb un estil propi i per això són els que m'interessen. Esmentaria noms com Lluís Masriera, Ramon Sunyer, Jaume Mercadé —també pintor— o Alfons Serrahima. D'entre els vius, el meu pare i, posteriorment, Aureli Bisbe, l'obra del qual ja enllaça amb generacions com la meua i els seus diversos exponents, com Scrgi Aguilar —que va deixar la joieria i ara és més conegut com a escultor—, Anna Font o Ramon Puig-Cuyàs.

—I quins són els referents en l'àmbit internacional?

—De l'escola de Pforzheim, per exemple, professors com Klaus Üllrich, Reinhold Reiling o Hermann Jünger. A Milà, els germans Pomodoro, i a Torí, Bruno Martinazzi. També compten, entre d'altres, txecs com Anton Cepka o Jaroslav Kodejs.

—Com és l'evolució dels darrers temps?

—Actualment, som encara en una etapa d'assimilació dels grans canvis que hi va haver durant els anys 70 i 80 i que van suscitar molt d'interès. Però avui, per a molta gent, és difícil continuar en una línia de recerca i viure, alhora, del propi treball. Per això, hi ha creadors en joieria, aquí i arreu d'Europa, que compaginen l'exercici de la professió amb la docència artística. De tota manera, crec que la joieria que es fa a Barcelona continua sent de les més interessants d'Europa. A Orfebres FAD, per exemple, hi ha molta gent jove —i moltes més noies que abans, cal dir-ho— que hi intervé, i de la qual en sortiran noves idees que marcaran el futur.

—Com interpreta l'impacte de les dues grans exposicions que va contribuir a impulsar els anys 80 en el marc d'aquella agrupació?

—Van ser dues mostres decisives per a l'evolució de la joieria a Catalunya. D'una banda, "1900-1980. 80 anys de joieria i orfebreria catalana" era un compendi dels autors i tendències que nosaltres creïem més representatius de la producció d'aquí al llarg del segle XX. Pel que fa a "Joieria europea contemporània", constituïa la mirada necessària a la producció més important que es feia aleshores a Europa, inclouent-hi els nostres representants. A les fotografies del seu catàleg, figures molt conegudes de l'ambient cultural de l'època llueïen peces dels creadors més avançats, i això explicava perfectament com pot ser d'adequada cada peça per a un determinat personatge.

—Parlem una mica del perfil dels seus clients...

—En un sentit ampli, són persones que tenen interès per l'època que els ha tocat viure, sobretot des del punt de vista cultural. Molta de la gent que passa per la botiga me la trobo sovint en exposicions, concerts, conferències, presentacions de llibres... Molts són amics o coneguts habituals, inclosos els fills dels clients del pare, a més dels representants de les diverses institucions, entitats i empreses que ens fan encàrrecs per a ocasions especials.

—Més que la dona "burguesa", la destinatària preferent de les seves peces és, sobretot, la dona sensible?

—Sí, perquè sobretot és una dona que s'interessa molt pel seu entorn i pel món en què viu. En els meus clients i clientes, si hi ha elitisme, no és en el sentit econòmic, sinó més aviat en la mesura que el fet cultural, dissortadament, encara és molt més elitista del que caldria.

—Creu indispensable parlar detingudament amb el client?

—Aquest és un dels aspectes bàsics de la meva feina. En resulta un diàleg que a mi, personalment, m'enriqueix molt, perquè m'eixampla el camp de visió d'experiències, de percepcions i d'idees.

—Com es planteja les seves exposicions?

—Les exposicions —que habitualment no realitzo a Barcelona, perquè la botiga ja em fa de mostra permanent— em

"Crec que la joieria que es fa a Barcelona continua sent de les més interessants d'Europa."

serveixen per a avançar idees i propostes que després continuaré desenvolupant. A Viena, actualment, hi faig una exposició cada dos anys. Ara ja preparo la del 2004.

—La seva mostra vienesa del 2000, "Retrobar el futur", era inspirada en dibuixos d'infants. Què li suggereix, l'elementalitat d'aquest llenguatge?

—La base d'aquesta exposició eren dibuixos de nois i noies de quatre, cinc i sis anys que em van deixar les meves amistats i també alguna escola. Amb motiu del canvi de mil·lenni, em va semblar oportú reinterpretar en clau de joieria dibuixos i gargots d'alguns dels nous humans que viuran, d'aquí a un temps, la plenitud del segle XXI. L'expressió gestual d'aquests nois i noies m'interessa molt, perquè no es manifesta tant a través de l'educació com, sobretot, de la intuïció i la sensibilitat en estat pur.

—Ara ja fa via la quarta generació joiera dels Capdevila, representada pel seu fill Manel.

—El meu fill ja fa alguns anys que s'ha incorporat a la feina del taller i, alhora, desenvolupa una línia de creació genuïna i té els seus propis clients. Progressar —a ell i a molts altres joves— potser no li serà fàcil, però crec en les seves possibilitats i, en qualsevol cas, el

futur és dels joves. L'altre fill no es dedica a la joieria —tot i que es diu Eloi, nom del nostre patró—, sinó a l'arquitectura tècnica i a l'interiorisme, que també són camps creatius.

—Després de mig segle al carrer de Pau Claris, l'any 2000 els Capdevila van ampliar la botiga i es van traslladar al carrer del Consell de Cent. Com ha sabut fer compatible, durant tants anys, la creativitat amb el sentit del negoci?

—El meu cas és singular, perquè m'he recolzat en una tradició familiar important i he pogut compaginar el sentit de la creació amb el fet de tenir una joieria —la botiga, però també el taller— amb un públic consolidat. Això no és tan freqüent, perquè hi ha molts joiers que es dediquen més aviat a vendre peces creades i produïdes a d'altres tallers. I, encara que sembli una paradoxa, l'aspecte purament comercial m'ha anat bé justament perquè no hi he pensat mai. D'altra banda, he tingut la sort de disposar d'un equip de col·laboradors molt sòlid, que actualment integren una trentena de persones. Tots plegats celebrarem, l'any 2005, el centenari de la casa que va fundar el meu avi i va prosseguir el meu pare. Una fita que ja és a tocar...

Joan Alcaraz